

FGU Danmarks anbefalinger for at understøtte bæredygtige FGU-institutioner

Baggrund

Forberedende Grunduddannelse (FGU) er sat i verden for at guide, støtte og vise en vej for unge under 25 år uden en uddannelse eller job og på den måde være hovedvejen for denne målgruppe på deres vej mod en ungdomsuddannelse eller beskæftigelse. FGU skal på den måde være en del af løsningen på, at "Selvom der gennem årene er iværksat en lang række initiativer på områder, er der fortsat er en stor gruppe på op til 50.000 unge under 25 år, der ikke har en ungdomsuddannelse, og som hverken er i beskæftigelse eller i gang med en uddannelse" (Kommissoriet for Reformkommissionen). Det er en helt central samfundsopgave, som FGU kun kan og skal løse i tæt samarbejde med kommunerne, aftagerinstitutioner, virksomheder og lokalsamfundet. FGU skal bidrage til det vigtige kædeansvar omkring de unge.

FGU skal levere et nyt undervisningstilbud med afsæt i praksis, produktion og et inkluderende læringsmiljø. Samtidig skal FGU udbydes tæt på de unge, hvilket skaber små udbud og der er løbende optag. Alt dette stiller store krav til institutionernes fleksibilitet samtidig med, at kvaliteten i uddannelsen skal være af høj kvalitet og stabil.

Statsminister Mette Frederiksen bebudede i efteråret, at der nu skulle gøres noget for de 50.000 unge, og her blev FGU ikke nævnt med ét ord. Det er rigtig ærgerligt, idet FGU hver dag kæmper for at hjælpe netop disse unge – under alt for dårlige rammevilkår. Det har FGU Danmark sat sig for at ændre. FGU skal på dagsordenen.

For at understøtte bæredygtige FGU-institutioner har FGU Danmark nedsat en hurtigtarbejdende taskforce bestående af repræsentanter for kommunerne, arbejdsmarkedets parter, de erhvervsrettede uddannelser og FGU-institutionernes medarbejdere og direktører/rektorer. Taskercen har løbende fået input fra en referencegruppe bestående af repræsentanter for KL, Dansk Industri, Fagbevægelsens Hovedorganisation, Modstrøm, Uddannelsesforbundet og Uddannelseslederne for at sikre et fælles blik og en fælles behandling af FGU-institutionernes rammer og muligheder.

Taskercen har i perioden februar til maj 2022 samarbejdet om at beskrive udfordringer og løsningsforslag i forhold til tre hovedspørgsmål:

1. Elevgruppen: Hvordan sikres det, at FGU får flere elever i målgruppen?
2. Økonomi: Hvordan får FGU en bedre økonomi, herunder sikring af en mindre konjunkturfølsom økonomi?
3. Strukturelle rammer: Hvordan får FGU strukturelle rammer, der understøtter stærke tilbud og bæredygtige institutioner, som matcher de unges behov

På baggrund af taskforcens arbejde har FGU Danmark formuleret en række forslag og anbefalinger til indsatser, som bør igangsættes for at understøtte, at FGU-institutionerne bliver bæredygtige strukturelt, økonomisk og pædagogisk. Anbefalingerne angivet i dette notat er udtryk for FGU Danmarks anbefalinger.

Det er vigtigt indledningsvist at slå fast, at det er helt afgørende, at hvis FGU skal have de nødvendige rammer for at hjælpe de unge kvalitativt, og når de har brug for det, så skal der sættes ind på flere parametre. Eleverne i målgruppen skal på FGU, hvis de er i målgruppen, FGU skal have de nødvendige økonomiske og bygningsmæssige rammer, og så skal der lettest på de strukturelle rammer, så kravene ikke bliver en barriere for at tilbyde eleverne et individuelt tilrettelagt forløb.

Danmarks Evalueringsinstituts rapport viser, at eleverne på FGU er mere udfordret end den samlede gruppe af unge, og vi hører et ønske fra kommunerne om, at FGU skal kunne rumme en endnu bredere målgruppe. Det kræver, at der skabes de nødvendige rammer.

FGU-reformen er ambitiøs, og den hviler på et stort undersøgelsesarbejde af eksperter, lad os give den en fælles chance i stedet for at sætte andre skibe i søen. De unge fortjener, at vi gør os umage og investerer i dem og deres fremtid.

Baggrunden for og anbefalingerne i forhold til de tre spørgsmål udfoldes i det følgende.

1. Hvordan sikres det, at FGU får flere elever i målgruppen?

Elevaktiviteten på FGU er markant mindre end den aktivitet, der var forventet i FGU-reformen. Sammenholdes aktiviteten i 2021 med den forventede elevtilgang ved reformens fulde indfasning, svarer det til et fald på hele 21 pct.

FGU-reformen bygger på grundige analyser af elevgruppen og et grundigt forarbejde i forhold til at beskrive intentionerne med FGU, som den hovedvej, der skal støtte de unge, der ikke går den lige vej mod uddannelse og job. Det er intentioner, som FGU Danmark i høj grad bakker op om, men som vi samtidig kan konstatere ikke er blevet indfriet med det nuværende elevtal.

Det er afgørende for FGU Danmark, at de unge får det tilbud og den tid, de har brug for og FGU Danmark er derfor optaget af, at FGU skal hjælpe alle de elever i målgruppen for FGU, der har brug for det. Derfor er det også afgørende, at FGU får de nødvendige rammer for at kunne skabe de stærke tilbud, som de unge har fortjent.

FGU Danmark anbefaler derfor følgende:

- **Sæt eleverne i centrum og indfør frit optag til FGU**
 - FGU Danmark anbefaler, at der indføres frit optag til FGU for elever i målgruppen med henblik på at ligestille unges adgang til FGU og ungdomsuddannelserne. Vi skal sikre, at FGU bliver stedet, der opfattes som en hjælp for de unge og et sted det er cool at være. FGU må ikke blive opfattet som en sidste udvej og derved en stigmatisering af de unge.

- FGU Danmark anbefaler, at KUI fortsat skal kunne henvise unge til FGU efter princippet om, at alle unge uden uddannelse og job, og som er på offentlig forsørgelse, skal modtage et tilbud om FGU, uddannelse eller job. Samarbejdet og koblingen mellem kommunerne og FGU er helt afgørende for at løfte opgaven og hjælpe de unge.
- For fortsat at sikre den afgørende og tætte kobling til KUI og kædeansvaret for de unge, anbefaler FGU Danmark, at der fortsat skal udarbejdes en uddannelsesplan for den unge i et samarbejde mellem KUI og den unge i forbindelse med optag på FGU. Uddannelsesplanen skal, som nu, være dynamisk og revideres undervejs i samarbejde med den unge og FGU.
- FGU Danmark anbefaler, at den økonomiske model genbesøges med henblik på at understøtte og sikre det frie optag for unge i målgruppen. Reformen er født med incitamentter til i højere grad at anvende FGU som tilbud. Disse incitamentter har vist sig ikke at holde stik, og derfor er det nødvendigt at modellen genbesøges.
- **Eleverne skal ligestilles med andre unge – de skal have ret til støttetimer**
 - FGU Danmark anbefaler, at elever på FGU ligestilles med elever på andre uddannelser, og at det bliver muligt for den unge at få tildelt støttetimer. Dette vil også understøtte, at der ikke sker et afbrud af den understøttelse, som eleven har modtaget på andre uddannelser. Hvis du lider af fysisk handicap, kan du få hjælp, men har du et psykisk handicap, hvor du har brug for hjælp til at strukturere din hverdag, så kan du ikke få hjælp.
- **FGU skal være en naturlig forlængelse af folkeskolen, hvis eleven er i målgruppen, og derfor bør koblingen til grundskolen genetableres og udvides**
 - FGU Danmark anbefaler, at der skal være mere information om hvad FGU er i folkeskolen, og FGU skal fremlægges som en mulighed på lige fod med gymnasiet og erhvervsuddannelse.
 - FGU Danmark anbefaler, at muligheden for afsøgningsforløb på FGU for unge i 9. klasse genindføres. Hvorfor skal de unge i 10. klasse eller hjem på sofaen før de kan afprøve om FGU kunne være det rigtige tilbud for dem?
 - FGU Danmark anbefaler, at der indføres mulighed for brobygning til FGU i folkeskolen på lige fod med ungdomsuddannelserne.
 - FGU Danmark anbefaler, at FGU indskrives i forbindelse med folkeskolelovens § 33, stk. 4, (alternativ opfyldelse af undervisningspligten) og § 22, stk. 2, (forlagt specialundervisning). FGU Danmark anbefaler endvidere, at det drøftes med folkeskoleforligskredsen, om der kan være flere naturlige koblinger
 - FGU Danmark anbefaler, at FGU også indtænkes i det aktuelle arbejde omkring justering af uddannelsesparathedsvurderingen for at understøtte kædeansvaret mellem folkeskolen og den enkelte unges uddannelsesforløb. Det er helt afgørende, at valget af FGU ikke bliver stigmatiserede for de unge, men en naturlig hjælp for de unge.

- **Etablér et fælles datagrundlag på ungeområdet**
 - FGU Danmark anbefaler, at der udvikles et fælles datagrundlag på tværs af beskæftigelses- og uddannelsessystemet, som både uddannelsesinstitutioner, kommuner m.fl. kan anvende i deres fælles arbejde med at understøtte de unge. De professionelle omkring de unge, skal have det samme retvisende datamæssige grundlag (i naturlig respekt af regler omkring GDPR).
- **Understøt overgangen fra FGU**
 - FGU Danmark anbefaler, at lovgivningen gøres mere fleksibel i forhold til overgangen mellem FGU og ungdomsuddannelser for at understøtte kædeansvaret for de unge. Der er i dag mange overgange, og vi ved, at de er sårbare for de unge. Skal vi hjælpe de unge kræver det, at overgangene ikke bliver så kritiske.
 - FGU Danmark anbefaler, at der gives tilbagefaldsret til FGU for elever, som bliver frafaldstruede efter overgangen fra FGU til en ungdomsuddannelse.
 - FGU Danmark anbefaler, at frafaldstruede elever på ungdomsuddannelser gives mulighed for at gå på deltid på hhv. en ungdomsuddannelse og FGU.
 - FGU Danmark opfordrer til, at muligheden for FGU-baseret erhvervsuddannelse anvendes i højere grad
 - FGU Danmark anbefaler, at der etableres overgangsteams på tværs af FGU, aftagerinstitutioner og kommuner for at understøtte løbende videndeling, kompetenceudvikling mv. i forhold til samarbejdet om de unge. Det vil understøtte de unge, men det vil også udvikle relationerne på tværs i de professionelle omkring de unge samt give indsigt i forskellige færdigheder.

2. Hvordan får FGU en bedre økonomi, herunder sikring af en mindre konjunkturfølsom økonomi?

FGU-reformen er ambitiøs. Der er store faglige ambitioner med mange læringsmål, løbende optag, et inkluderende læringsmiljø, som skal rumme elevernes behov, forskellige undervisningsniveauer mv. Det er ambitioner, som er helt rigtige, men som samtidig stiller store krav til institutionernes fysiske rammer og økonomi. Den store ambition, som afspejler de faglige ambitioner kan ikke genfindes i finansieringen af FGU.

FGU-institutionernes drift er ikke økonomisk bæredygtig, og sektoren er derfor økonomisk presset med en drift, der giver underskud. Sektorens regnskaber viser, at der i opstartsåret 2019 var et markant underskud på 46 mio. kr. på alene 5 måneder på institutionerne. Denne udvikling fortsatte i 2020, hvor underskuddet var 74 mio. kr. (korrigeret for særlige tilskud).

Og udviklingen fortsætter desværre i 2021, hvor underskuddet på driften er vokset, så der nu er et underskud på 24 mio. kr. efter korrigeret for de særlige tilskud, som sektoren har fået tilført i 2021. Hvis man fratrækker de særlige tilskud, ville sektoren have et underskud på ca. 140 mio. kr.

Der er samtidig brug for en mere forudsigelig og bæredygtig økonomi på institutionerne. Institutionerne har brug for en drift, hvor man kan sikre en stabil, fagligt funderet medarbejderstab, herunder ordblinderressourcer, ressourcer til sikring af det inkluderende læringsmiljø, bygningsrammer som understøtter fagligheden på FGU mv. til glæde for de unge.

Vi hører ofte, at de mange særtilskud, som er udbetalt til FGU italesat som en ekstra tilførsel af midler til FGU-sektoren. Imidlertid er faldet i de ordinære statstilskud væsentlig større end de særlige tilskud, således at staten netto har sparet 0,2 mia. kr. i 2021 sammenlignet med 2020.

FGU Danmark har længe gjort både aftalekredsen og børne- og undervisningsministeren opmærksom på problemstillingen med de manglende økonomiske rammer. Der udtrykkes stor velvilje for at hjælpe, men vi har endnu til gode at se en reel handling. Der er behov for handling nu, for det er eleverne, der taber. Eleverne har fortjent den bedste indsats nu – vi kan ikke være andet bekendt.

FGU Danmark anbefaler derfor, at:

- **Revider økonomimodellen, så den understøtter de unges behov**
 - FGU Danmark anbefaler, at FGU's økonomimodel revideres, og at der etableres en model, som dels indbefatter, at sektorens eksisterende taxameter- og grundtilskudsfinansiering forhøjes, dels tager højde for den kompleksitet, som kendetegner opgaven og dels gør sektoren mindre konjunkturfølsom overfor faldet i elevtallet.
- **Tilpas udslusningstaxameteret til FGU og FGU's målgruppe**
 - FGU Danmark anbefaler, at udslusningstaxameteret fastholdes som motivation for at bringe de unge videre i uddannelse, det er et vigtigt parameter. Men FGU Danmark anbefaler, at udslusningstaxameteret tilpasses, så det medfører det tilskud, som var tiltænkt i forbindelse med reformen. Så pengene ikke bliver ved med at samle støv i Finansministeriet, men at de kommer ud og arbejde til gavn for de unge. FGU har elever, som har brug for et tilbud, som i den grad understøtter behovet for et fleksibelt forløb, det understøtter udbetalingen ikke i dag.
- **Genbesøg og gør reformøkonomien tidssvarende**
 - FGU Danmark anbefaler, at aftalepartierne genbesøger reformøkonomien for FGU. FGU-sektoren er økonomisk presset med en drift, der giver underskud, og sektoren har overtaget bygningsmasse, vi ikke kan tilpasse uden politisk vilje til at give os rammevilkår, der gør det muligt for os at leve op til ambitionerne og intentionerne med FGU-reformen
 - FGU Danmark anbefaler, at der laves en tilretning af taxameteret til FGU på baggrund af den nuværende aktivitet.
 - Konkret foreslår FGU Danmark, at der gives et generelt taxameterløft pr. årselev på 5.000 kr., som både skal understøtte det inkluderende læringsmiljø samt udligne en skævhed mellem reformforudsætningerne og den reelle elevfordeling på FGU.

- **Skab en mindre konjunkturfølsom økonomimodel**
 - FGU Danmark anbefaler, at den økonomiske model for FGU-sektoren gennemgås, og at der på den baggrund etableres en økonomimodel, der giver incitament til anvendelse af FGU og som matcher det tilbud FGU er – og som sikrer, at økonomien i FGU-sektoren ikke er så konjunkturfølsom, som den er nu.
 - FGU Danmark anbefaler, at der skabes en mindre konjunkturfølsom økonomimodel, så institutionerne ikke i så høj grad som i dag skal tilpasse på personalesiden, som vi ser det i dag. Det giver utrolig mange skift, og det er med til at skabe en forvirrende og usikker dag for eleverne.
- **Bring de fysiske rammer up to date - tildel et særskilt bygningstaxameter**
 - Eleverne siger selv, at FGU skal udstråle, at det er et sted, hvor eleverne bliver taget seriøst og respekteret. Det betyder også, at bygninger og faciliteter skal være i orden.¹
 - FGU Danmark anbefaler, at der gives et særskilt bygningstaxameter på 15.000 kr. pr. årselev. Omkostningerne for institutionernes bygningsdrift udgør i dag 6-22 pct. på de enkelte institutioner, mens de gennemsnitlige bygningsomkostninger for sektoren er på 14. pct. svarende til 18.000 kr. pr. årselev. Taxameteret skal understøtte, at institutionerne nu og over tid kan sikre de nødvendige bygningsmæssige rammer.
 - Da der er store forskelle i bygningsomkostningerne, kan taxameteret evt. differentieres enten efter geografisk placering og/eller institutionernes bygningsomkostningsprofil.
- **Finansier det pædagogiske måltid**
 - Det pædagogiske måltid et vigtigt instrument for at understøtte eleverne, men der er aldrig tildelt midler til det pædagogiske måltid. FGU Danmark anbefaler derfor, at der afsættes reel finansiering til gennemførelse af de gratis og pædagogiske måltider fx på 3000 kr. pr. elev om året, hvilket svarer til ca. 70 kr. pr. elev om ugen. Dette vil sikre midler til, at en elev får et gratis måltid fem dage om ugen.

Hvordan får FGU strukturelle rammer, der understøtter stærke tilbud og bæredygtige institutioner, som matcher de unges behov

Ambitionerne i FGU-reformen afspejles i en omfattende regulering af uddannelsen. Det er afgørende for FGU Danmark, at fokus på kvalitet og progression for den enkelte elev er i centrum, og vi anerkender intentionen om at sikre progression gennem reguleringen.

Intentionen i lovgivningen har været, at eleverne skal have et individuelt tilrettelagt forløb med udgangspunkt i den enkeltes behov. Det er derfor afgørende for FGU Danmark, at den

¹ Udtalelse fra Modstrøms ungeråd, sendt til FGU Danmark

lovgivningsmæssige regulering af uddannelsen ikke skaber en barriere for institutionernes muligheder for at etablere individuelle og fleksible forløb for de unge med afsæt i deres faglige, personlige og sociale behov.

FGU Danmark anbefaler derfor, at:

- **Revider basis, så der etableres mere fleksible introducerende forløb for de unge:**
 - FGU Danmark anbefaler, at basis ændres, så det bliver tilpasset til ungegruppen, og der er brug for fleksibilitet. Eleverne har brug for et introducerende forløb, men basis er blevet for bureaukratisk. FGU Danmark anbefaler, at etablering af basis bliver en kan-bestemmelse, eller at der stilles krav om hver institution har en plan/strategi for introducerende forløb.
- **Giv større fleksibilitet ift. krav om udbud af de tre spor**
 - FGU Danmark anbefaler, at der gives større fleksibilitet for institutionerne i forhold til at leve op til kravet om udbud af alle tre spor på alle skoler. Det anbefales konkret, at den nuværende undtagelsesbestemmelse i § 4 stk. 2, i lov om institutioner for forberedende grunduddannelse gøres mere fleksibel, så der i højere grad kan opnås en undtagelse, hvis de lokale forhold gør det nødvendigt.
- **Mindsk kompleksiteten i reguleringen af FGU**
 - FGU Danmark opfordrer til, at kompleksiteten i reguleringen af FGU mindskes, så institutionerne i højere grad kan tilrettelægge individuelt tilrettelagte forløb med stærkt fokus på elevens faglige, personlige og sociale progression og høj kvalitet uden en overdrevet målstyring. FGU Danmark anbefaler, at målene i læreplanerne og fagbilagene for FGU's almene fag og faglige temaer gøres mere overordnede og derved mindskes. Kompleksiteten må ikke blive en barriere for det individuelle forløb, og underviserne bør vises den tillid, at de kan bruge deres faglighed til at tilrettelægge det nødvendige forløb for den enkelte elev.
- **Giv mulighed for mere end 2*14 dages erhvervstræning**
 - FGU Danmark anbefaler, at der gives mulighed for mere end 2*14 dages erhvervstræning pr. halvår for elever på FGU.
- **Styrk økonomien i EGU**
 - EGU er underfinansieret. Det skyldes, at FGU-institutionen kun modtager taxameter, når eleven er på FGU-skolen samt et mindre vejledningstilskud pr. påbegyndt EGU-forløb, som skal dække skolens opgaver gennem hele elevens uddannelsestid, både i praktikforløb og i kombinationsforløb. Med FGU-reformen blev EGU institutionsforankret på FGU, hvormed EGU-eleverne i lighed med de andre FGU-elever skal mødes med et inkluderende læringsmiljø, helhedsorienteret undervisning mv. Derfor bør rammerne for EGU-sporet tilpasses herefter.
- **Giv taxameter til kombinationsforløb på EGU-sporet**

- Der gives i dag taxameter til kombinationsforløb på AGU- og PGU-sporet, men ikke til EGU-sporet. FGU-institutionen har de samme opgaver forbundet med kombinationsforløb uanset, hvilket spor eleven går på.
- FGU Danmark anbefaler, at der gives halvt taxameter gennem hele EGU-forløbet svarende til 30 mio. kr. årligt (ved 750 EGU-elever årligt i sektoren). Det vil dække, at der gives halvt taxameter gennem hele EGU-forløbet, herunder under kombinationsforløb.
- **Giv mulighed for to års EGU-forløb uanset tidligere forløb på FGU**
 - Der er brug for større fleksibilitet for de unge på EGU. Mange elever starter på AGU- eller PGU-sporet inden de overgår til EGU-sporet, fx pga. manglende praktikplads, mødestabilitet eller brancheafklaring. Det tager tid fra elevens EGU-forløb.
- **Gennemgå lovgivninger mhp. at undgå modstridende regler og tilgange**
 - FGU Danmark opfordrer til, at lovgivningerne på hhv. uddannelses- og beskæftigelsesområdet gennemgås med henblik på at sikre, at der ikke er modstridende regler, og at de forskellige uddannelser og fagområder under de to lovgivninger spiller sammen. Vi oplever igen og igen, at de to områder har forskellige politikker og trækker i forskellige retninger. Det er ikke hensigtsmæssigt for den unge, og det understøtter ikke kommunernes arbejde.
 - FGU Danmark opfordrer til, at Børne- og Undervisningsministeriet og Beskæftigelsesministeriet laver et fælles udviklingsarbejde for at sikre, at der trækkes i samme retning i forhold til de unge.

FGU Danmarks anbefalinger bliver sendt til børne- og undervisningsministeren, Reformkommissionen, Børne- og Undervisningsministeriet, Beskæftigelsesministeriet m.fl. med henblik på en dialog om, hvordan vi sammen kan sikre bæredygtige FGU-institutioner til glæde for de unge.

Vi håber, at de er bevidste om deres politiske ansvar for eleverne og er klar til at sætte reel handling bag intentionerne til glæde for eleverne. De har brug for, at vi fælles løsninger udfordringerne.